

Teknisk-naturvetenskapliga
fakultetsnämnden
Uppsala universitet

Verksamhetsberättelse från fakultetens språkgrupp för perioden 2005-10-01 – 2006-12-31

I denna rapport redovisas först övergripande frågor och därefter verksamheten under de punkter som anges i gruppens mandat fr.o.m. 2006-10-01. Det nya mandatet skiljer sig från det föregående genom att föreslag på mål för fakultetens språkanvändning och åtgärder för språkmålets uppfyllande inte finns kvar. Det nya mandatet ger ett fortlöpande uppdrag att föreslå hur mål skall uppnås och beslut genomföras.

Övergripande

Den gamla och den nya språkgruppen har sammanträtt nio gånger under perioden. I början på perioden koncentrerades verksamheten på att slutföra förslaget till språkplan och därefter på att genomföra planen.

Fakultetens första språkgrupp upphörde den 1 oktober 2006. En andra språkgrupp och en språksamordnare behövde tillsättas sedan fakultetsnämnden 2006-02-07 fastställt språkplanen för 2006 – 2008. På förslag från språkgruppen fastställde fakultetsnämnden 2006-05-23 nya ledamöter och mandatperiod för en permanentad språkgrupp. Efter delegation från fakulteten fastställde den Naturvetenskapliga utbildningsnämnden 2006-09-21 och den Tekniska utbildningsnämnden 2006-09-26 språkgruppens och språksamordnarens mandat.

Språksamordnaren Johan Köhler utsågs av fakulteten i april 2006, men avsåg sig uppdrag fr.o.m. 1 juni 2006 då han fått anställning i Nederländerna. I september 2006 utsåg fakulteten Kjell Staffas till språksamordnare. Båda samordnarna adjungerades till språkgruppens möten.

Den 21 mars 2006 beslöt fakultetsnämndens arbetsutskott att ersätta Ulf Danielsson med Carl-Gustaf Ribbing under resten av den första språkgruppens mandatperiod. Den 1 maj 2006 pensionerades Christer Kiselman och avgick ur den första språkgruppen. Vid fakultetsnämndens beslut 2006-05-23 utnämndes Sven Halldin, Karin Carlson (från den första språkgruppen), Gunilla Borgefors och Per Wahlund till ledamöter i den nya språkgruppen t.o.m. 2008-12-31. Mandatet för studeranderepresentanten Martin Rutberg förlängdes t.o.m. 2006-12-31. Samtidigt erbjöds plats, för ett år i taget, till en grundutbildningsstudent och en doktorand. Språkgruppen har bistått fakulteten med förslag på intresserade kandidater.

Språkgruppen har erbjudit Helena Grennberg, föreslagen ledamot som inte kunde medverka denna mandatperiod, liksom den förutvarande ledamoten Christer Kiselman (från 06-05-31) att bli adjungerade vid de språkgruppsmöten där de önskar närvara.

Lämna förslag om hur mål för språkanvändning skall uppnås och beslut skall genomföras (Ingick endast i den första språkgruppens mandat)

I början på rapportperioden avslutade språkgruppen arbetet med förslag på åtgärder, utvärdering och uppföljning för att därigenom presentera ett komplett språkplaneförslag. Förslaget från maj 2005 (TEKNAT 2005/219) sändes på remiss till Naturvetenskapliga utbildningsnämnden (NU), Tekniska utbildningsnämnden (TU), Teknisk-naturvetenskapliga

doktorandrådet (TNDR), Uppsala teknolog- och naturvetarkår (UTN) och fakultetens docentnämnd. Språkgruppen modifierade förslaget med hänsyn till inkomna yttranden och sände in en ny version den 18 november 2007. Karin Carlson föredrog förslaget inför fakultetsnämnden den 29 november 2005. Vid fakultetsnämndens möte 29 – 30 november 2005 avsattes 500.000 kr för språkplansverksamhet under 2006. Det uppdrogs åt TU och NU att lägga fram förslag till användning av dessa medel till efterföljande fakultetsnämndsmöte, den 7 februari 2006. Vid detta möte antogs slutligen språkplanen.

Behandla språkfrågor på fakultetsnämndens uppdrag eller på eget initiativ

Språket vid universitet och högskolor växte under verksamhetsperioden till en fråga som engagerade många aktörer. Som ett resultat av denna aktivitet och den information som därigenom gjorts lättillgänglig på webben övergav språkgruppen idén att utarbeta en referens- och länksamling.

- Kultur- och utbildningsdepartementet lade fram propositioner om svenska språket och om högskolan i en internationaliserad värld som inte var helt samstämmiga i fråga om svenskans och engelskans olika roller. Ett resultat av riksdagsbehandlingen blev att högskoleverket fick uppgiften att bestämma engelska översättningar av de svenska examensbenämningarna magister och master.
- Inom Norden rapporterades arbete med hur engelskan och modersmålet bäst skall kunna samverka inom högre utbildning. T.ex. antog Århus handelshøjskole en [språkpolicy](#) i maj 2006. I Sverige fastställdes språkpolicydokument vid Konstfack och vid [Göteborgs universitet](#). [Stockholms universitets rektor](#) diskuterade en universitetsövergripande språkpolicy. I [Karlstads universitets handlingsplan för internationalisering](#) är språket en viktig del. Ett omfattande [förslag till språkpolitik vid Oslo universitet](#) lades fram av en arbetsgrupp i mars 2006. Alla dessa dokument innehåller övergripande språkmål för respektive högskola men avvaktar med åtgärdsbeslut.
- En livaktig diskussion om högskolespråket pågick under hela 2006 i bl.a. SvD, DN, UNT, Universitetsläraren, Ny Teknik och Språkvård.
- Föreningen Norden engagerade sig i språkfrågan och den fristående organisationen Språkförsvaret skickade rundbrev till landets högskolerektorer om språkplanering. Uppsala universitets rektor besvarade rundbrevet under hösten bl.a. efter en snabbremiss till fakultetens språkgrupp. Svenska Akademiens direktör Sture Allén och ständige sekreterare Horace Engdal tog upp frågan om svenska språkets ställning i högskolan vid Akademiens högtidliga sammankomst i december 2006.
- KTHs rektor uttalade åsikten att KTH inte var en svensk högskola och att all undervisning på sikt skulle ges på engelska. Ungefär samtidigt efterlyste universitetskansler Sigbrit Franke, i [Nyheter och Debatt Nr 5/2006](#), en språkpolitik vid den svenska högskolan.

Syftet med den svenska sammanfattning som fakultetens doktorsavhandlingar skall ha sedan våren 2005 för att vara berättigade till tryckningsbidrag diskuteras på sid. 25 i [Göran Hamrins avhandling i matematik](#).

Språkgruppen har under året behandlat flera universitetsövergripande språkfrågor:

- ***Språk vid installationsföreläsningar***. Dessa föreläsningar, som vänder sig till en bildad svensk allmänhet, har av tradition hållits på svenska, men under hösten 2005 gavs två installationsföreläsningarna på engelska. Gruppen beslöt efterhöra om universitetets policy ändrats.
- Harald Bohlin tillskrev gruppen med ett förslag om hantering av ***Lokalbenämningar vid Uppsala universitet och i Uppsala kommun*** på svenska och engelska. Språkgruppen uttryckte en villighet att medverka i sådant arbete på en central förfrågan.

- **Uppsala universitets förslagskommitté** får ibland in förslag om hanteringen av tvåspråkighet inom universitetet. Sven Halldin kontaktade kommittén under hösten 2005 för att inbjuda till samverkan runt frågor av relevans för språkplanen.
- **Spikblad på svenska och engelska.** Frågan om svenska spikblad har fortsatt att sysselsätta gruppen. Sven Halldin tillskrev Ulla Myhrman i samband med universitetets översyn av riktlinjerna för disputation. Denna skrivelse, liksom en från överbibliotekarien, sändes på remiss till alla nämnder med begäran om svar till den 14 oktober 2005. Det kom inga nya riktlinjer under verksamhetsperioden och frågan om en universitetsövergripande policy för spikblad verkar vara svårlöst. Det är oklart om nuvarande praxis grundas på beslut eller sedvänja samtidigt som styrgruppen för elektronisk publicering tagit de facto-beslut som endast tillåter enspråkiga spikblad. Actaseriens redaktionskommitté har meddelat att spikblad inte behövs i traditionell form.
- Dag Blanck, **mångfaldskommitténs** ordförande, medverkade vid språkgruppens möte den 19 december 2005 där han presenterade arbetet i sin kommitté. Besöket ledde till att Christer Kiselman och Sven Halldin på likartat sätt medverkade i mångfaldskommitténs möte den 19 april 2006 genom att presentera språkplanen.
- **Den akademiska senaten** sammanträdde den 21 november 2006 med temat ”Språkval och språkplanering”. Karin Carlson bidrog med en presentation av gruppens arbete och fakultetens språkplan.
- Universitetet satsar mycket på en modernisering av grundutbildningsstudenternas portal, den s.k. **Studentportalen 2.0**. Rent tekniskt kommer denna att möjliggöra svensk-engelsk tvåspråkighet. Det finns dock inga tilltänkta rutiner för att garantera inmatning av grundinformation på båda språken. Sven Halldin har under hela verksamhetsperioden ingått i en referensgrupp till studentportalen för att bevaka denna fråga.
- Universitetet har ett antal övergripande planer som i varierande utsträckning har relevans för universitetets språkplanering. Språkgruppen har fortlöpande kommit med remissyttrande i samband med deras uppdateringar:
  - *IT-strategi, kommunikationsplan och plan för breddad rekrytering.* Dessa planer har följts upp av Sven Halldin (IT) och Christer Kiselman (övriga två). På grund av tidsbrist blev dock en ny IT-strategi antagen i november 2005 utan att språkliga aspekter inarbetades.
  - *Internationaliseringsprogrammet* är centralt för språkplaneringen och en reviderad plan skulle ha börjat gälla fr.o.m. 1 juli 2007. Språkgruppen sände med kort förvarning in förslag till reviderad text i början på sommaren 2006. Universitetets nye rektor beslöt dock att senarelägga revideringen och tillsatte under hösten 2006 en referensgrupp för detta arbete.

Öka medvetenheten om de konsekvenser som följer med en begränsad användning av svenska

Gruppen och dess arbete har väckt intresse:

- Sven Halldin intervjuades av UNT den 20 september 2006 under rubriken ”Engelskan tar över på högskolan”. Artikeln föranledde flera genmälen.
- Språkgruppen uppmärksammades med en helsida i Universen Nr 9/06 under rubriken ”Tek nat leder språkdiskussionen”.
- Karin Carlson intervjuades i slutet av 2005 med anledning av Mångkulturåret om svenska i naturvetenskapliga universitetsutbildningar för en publikation från Svenska Institutet ([Bland gussar och gossar – om språksituationen i Sverige](#)).

- Karin Carlson har intervjuats i [studenttidningen Campus](#) om problemen med lägre kvalitet vid utbildning på engelska.

Gruppens medlemmar har informerat om språkliga frågor:

- Christer Kiselman talade om fakultetens språkpolitik och språkfrågor i allmänhet vid såväl föreningen Språkförsvarets möte i slutet av 2005 som vid Föreningen Nordens lokalförenings möte i Uppsala i februari 2006.
- Sven Halldin höll ett lunchseminarium den 3 maj 2006 vid Uppsala Learning Lab (ULL) med rubriken ”Tvåspråkighet vid universitetet – tekniska möjligheter och hot”. Seminariet blev mycket välbesökt. Deltagare från andra delar av universitetet än vår fakultet var i flertal och en diskussion uppkom om behovet av språkplaner för andra fakulteter och universitetet i sin helhet.
- Sven Halldin och Karin Carlson medverkade med ett föredrag vid konferensen "Vetenskapsengelska – med svensk kvalitet?" vid Södertörns högskola den 7 september 2006. Tunga företrädare för Högskolesverige medverkade vid konferensen men endast tre av ca 30 personer representerade naturvetenskap och teknik. Föredraget "Högskolans internationalisering och svenska språket – rapport från Uppsala universitets teknisk-naturvetenskapliga språkgrupp" mottogs mycket väl.

Gruppens medlemmar har publicerat artiklar om språkfrågor vid universitet och högskolor:

- Den första språkgruppens medlemmar publicerade en debattartikel i DN sommaren 2005. En modifierad version av denna artikel publicerades i statistikersamfundets tidskrift *Quartilen* i oktober 2005 (20[3]: 15 – 16). Två genmälen publicerades i decembernumret (20[4]: 10 – 11).
- Göteborgs universitets prorektor [Kerstin Norén argumenterade i tidskriften Språkvård](#) för att svenska språket inte behövs inom forskningen. I artikeln "[Naturvetarsvenskan förtvinar](#)" (Språkvård 2006/02) genmälde Karin Carlson och Sven Halldin att svenskan visst behövs inom forskningen för att förhindra en domänförlust.
- Sven Halldin och Karin Carlson skrev en debattartikel i VRs nättidning Tentakel nr 2006-09. Artikeln "[Svenska språket är hotat inom naturvetenskapen](#)" argumenterar för behovet av språkplanering inom forskning och högre utbildning.

Sven Halldin tillskrev under våren 2006 IVAs VD och universitetskanslern med anledning av ledaren i IVA-aktuellt "[Civilingenjörer behöver svenska språket](#)". Chefen för HSVs utvärderingsavdelning svarade att HSV överväger att "inom en inte alltför avlägsen framtid" initiera en särskild studie där språkanvändning och språklig kompetens inom olika utbildningar uppmärksammas specifikt.

Prof. Niels Davidsen-Nielsen, föreståndare för Dansk Sprognævn, föreläste den 10 oktober 2006 om dansk språkpolitik vid institutionen för nordiska språk. Han har engagerat sig i frågan om domänförluster för danskan och möjligheten att utveckla parallellspråkighet i högre utbildning. Efter föreläsningen sammanträffade han med Karin Carlson och Sven Halldin för att ta del av erfarenheter med fakultetens språkplan.

Hedda Söderlundh är doktorand med Björn Melander, institutionen för nordiska språk, som handledare. Hennes doktorsarbete syftar till att studera hur universitetsstudenter arbetar i olika inläringssituationer på engelska respektive svenska och hur detta hänger samman med den

språkmiljö och de villkor som skapas av att man använder engelska och svenska. Språkgruppen har under 2006 bistått Hedda Söderlundh med synpunkter på hennes arbete.

Fortlöpande uppdatera språkgruppens webbplats

Sven Halldin uppdaterade gruppens webbplats i slutet på 2005 med en ny sida om gruppens nuvarande och tidigare medlemmar och åter i slutet av 2006 för att spegla den nya språkgruppens mandat och medlemmar. Språkgruppens alla minnesanteckningar har fortlöpande lagts upp under verksamhetsperioden. På webbplatsen finns också gruppens andra nyhetsbrev, utgivet den 5 juni 2006. Nyhetsbrevet skickas ut till intressenter som anmält sig på webbplatsen. I slutet av verksamhetsperioden upptog intressentlistan 29 personer. Verksamhetsrapporten för perioden 2004-10-01 – 2005-09-30 publicerades på webbplatsen i oktober 2005.

Årligen rapportera om sin verksamhet till fakultetsnämnden den 31 mars efterföljande år

Enligt den första språkgruppens mandat skulle gruppen årligen rapportera om sin verksamhet till den 30 september. Gruppen överlämnade den 31 oktober 2005 en verksamhetsberättelse till fakulteten för perioden 2004-10-01 – 2005-09-30.

I och med det nya mandatet verkar språkgruppen kalenderårsvis. Den här inlämnade rapporten fasar in rapporteringen i kalenderårsperioder.

Fortlöpande föreslå hur mål för språkplanen skall uppnås och hur mål skall genomföras

(ersätter delvis föregående mandats *Utarbeta planer och beslutsunderlag för språkhantering där sådana krävs till följd av andra beslut*)

Enligt språkplanen skall ”Grundläggande information på fakultetens webbplatser ... föreligga på såväl svenska som engelska och därtill gärna på andra språk.” Språkgruppen förde under 2006 diskussioner med Johanna Lundmark på fakultetskansliet om hur detta mål skall kunna genomföras och ett förslag till en arbetsgrupp utarbetades under slutet av 2006.

Fakultetsnämnden fastställde nya riktlinjer för antagning till docent samma dag som språkplanen fastställdes (2006-02-07). I de nya riktlinjerna står att docentföreläsningar bör hållas på svenska ”då så är möjligt och annars på engelska efter medgivande av sektionens representant i docentnämnden”. Under 2006 fick språkgruppen förfrågningar om hur ändringen hade genomförts och påbörjade därför en kartläggning av lärarprovets språkval.

Europarådet har beslutat att den 26 september skall vara en årligen återkommande språkdag i Europa. Språkgruppen har därför utrett kostnaden för att fira språkdagen den 26 september 2007 med ett eftermiddagsseminarium med inslag av t ex språkbruk och språk användning för olika intressenter, presentation av terminologiarbete och inbjudan av goda retoriker från olika vetenskapliga områden – både vetenskapliga och populärvetenskapliga, både svenska och engelska. Äskande för ett sådant seminarium insändes till fakulteten under hösten 2006.

I slutet på 2006 diskuterades språksamordnarens utkast till kommunikationsträning för Teknisk fysik med fokus på skriftlig framställning, muntlig framställning och matematisk kommunikation. Tanken var att kommunikationsträningen skall följas upp genom att varje student får en ”portfölj” där språkerfarenhet lagras för uppföljning.

Årligen inför efterföljande års verksamhetsplanering föreslå åtgärder utifrån en analys av de uppgifter språksamordnaren sammanställt om språklig utveckling och kompetens samt föreslå omfång och innehåll på språksamordnarens uppdrag

Språkgruppen lämnade i slutet på 2005 in förslag på vilka åtgärder i språkplanen som borde prioriteras under 2006. Förslagen grupperades i kostnadskrävande åtgärder och åtgärder som endast krävde beslut för sitt genomförande.

Under våren 2006 medverkade språkgruppen med ett förslag på anvisningar om kartläggning av språklig kompetens inför arbetet med 2007 års verksamhetsplan. Anvisningarna tolkades olika vid fakultetens institutioner och språksamordnaren uppmanades att följa upp svaren och föreslå tydligare alternativ till framtida anvisningar.

Under hösten 2006 skulle språksamordnaren ha lämnat förslag på prioriterade uppgifter och ekonomiska äskanden för språkarbetet 2007. Språkgruppen medverkade aktivt i utarbetandet av underlaget eftersom språksamordnaren utsågs väldigt sent under året. Språkgruppen föreslog samtidigt att språksamordnarens uppdragstid borde fastställas till tre år, sammanfallande med språkgruppens mandattid.